I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

RADA

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 20. prosince 2012

o uznávání neformálního a informálního učení

(2012/C 398/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na články 165 a 166 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Uznávání výsledků učení, a to znalostí, dovedností a kompetencí, dosažených prostřednictvím neformálního a informálního učení může hrát významnou úlohu při zvyšování zaměstnatelnosti a mobility, jakož i při posilování motivace k celoživotnímu učení, zejména v případě socioekonomicky znevýhodněných osob či osob s nízkou kvalifikací.

(2) V době, kdy se Evropská unie potýká s vážnou hospodářskou krizí, jež způsobila prudký růst nezaměstnanosti zvláště mezi mladými lidmi, a v kontextu stárnutí obyvatelstva může uznávání podstatných znalostí, dovedností a kompetencí o to více přispívat ke zlepšování fungování trhu práce, podpoře mobility a zvyšování konkurenceschopnosti a hospodářského růstu.

(3) Hlavními zúčastněnými stranami, jež plní důležitou úlohu při poskytování příležitostí k neformálnímu a informálnímu učení a při případných následných procesech uznávání, jsou organizace zaměstnavatelů, jednotliví zaměstnavatelé, odborové svazy, průmyslové, obchodní a řemeslné komory, vnitrostátní subjekty podílející se na procesu uznávání odborných kvalifikací a na posuzování a potvrzování výsledků učení, služby zaměstnanosti, mládežnické organizace, pracovníci s mládeží, poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy a rovněž organizace občanské společnosti.

(4) Strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění požaduje rozvoj znalostí, dovedností a kompetencí k dosažení hospodářského růstu a zaměstnanosti; související stěžejní iniciativy *Mládež v pohybu* a *Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa* zdůrazňují potřebu flexibilnějších učebních trajektorií, jež mohou zlepšit vstup na trh práce a postup na trhu práce, usnadnit přechod mezi obdobími pracovního života a učení a podporovat uznávání neformálního a informálního učení.

(5) V závěrech Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“) [1] se uvádí, že celoživotní učení je třeba vnímat jako základní zásadu, na které spočívá celý rámec, jenž je koncipován tak, aby zahrnoval učení ve všech prostředích, ať již jde o formální, neformální nebo informální učení.

(6) *Strategie EU pro mládež – Investování do mládeže a posílení jejího postavení. Obnovená otevřená metoda koordinace přístupu k problémům a příležitostem mládeže* z roku 2009 vyzvala k lepšímu uznávání dovedností mladých lidí získaných v neformálním vzdělávání a zdůraznila nutnost plně využívat škálu nástrojů na úrovni EU pro

[1] Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 2.

uznávání znalostí, dovedností a kompetencí za účelem uznávání kvalifikací. Strategie byla schválena usnesením Rady ze dne 27. listopadu 2009 o obnoveném rámci evropské spolupráce v oblasti mládeže (2010–2018) ([1]).

(7) V komuniké z konference v Bruggách konané v prosinci roku 2010 evropští ministři odpovědní za odborné vzdělávání a přípravu, evropští sociální partneři a Evropská komise prohlásili, že zúčastněné země by měly nejpozději v roce 2015 začít vytvářet vnitrostátní postupy pro uznávání neformálního a informálního učení, podporované podle potřeby vnitrostátními rámci kvalifikací.

(8) V komuniké z konference v Lovani a v Louvain-la-Neuve, která se konala ve dnech 28. a 29. dubna 2009, evropští ministři odpovědní za vysokoškolské vzdělávání zdůraznili, že by úspěšné politiky v oblasti celoživotního učení měly obsahovat základní zásady a postupy uznávání předchozího učení na základě výsledků učení, a v závěrech Rady ze dne 28. listopadu 2011 o modernizaci vysokoškolského vzdělávání ([2]) byly členské státy vyzvány, aby rozvinuly jasné plány přechodu od odborného vzdělávání a jiných druhů vzdělávání ke vzdělávání vysokoškolskému a aby vypracovaly mechanismy pro uznávání předchozího vzdělání a zkušeností získaných mimo rámec formálního vzdělávání a odborné přípravy.

(9) Usnesení Rady ze dne 28. listopadu 2011 o obnoveném evropském programu pro vzdělávání dospělých ([3]) stanovilo jako jednu ze svých prioritních oblastí na období let 2012–2014 zavedení plně funkčních systémů pro potvrzování neformálního a informálního učení a podporu jejich využívání dospělými všech věkových kategorií a na všech úrovních kvalifikace, jakož i podniky a jinými organizacemi.

(10) V usnesení Rady ze dne 19. prosince 2002 o podpoře posílené evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy ([4]) a v Kodaňském prohlášení ze dne 30. listopadu 2002 se požadovalo vypracování společných zásad pro uznávání neformálního a informálního učení.

(11) V závěrech Rady a zástupců členských států zasedajících v Radě ze 18. května 2004 se dostalo podpory společným evropským zásadám pro zjišťování a uznávání neformálního a informálního učení.

(12) Od roku 2004 je pravidelně zveřejňován evropský katalog pro uznávání neformálního a informálního učení obsahující aktuální informace o stávajících postupech uznávání v evropských zemích a v roce 2009 byly zveřejněny evropské pokyny pro uznávání neformálního a informálního učení.

(13) Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES ze dne 15. prosince 2004 o jednotném rámci Společenství pro průhlednost v oblasti kvalifikací a schopností (Europass) ([5]) zavedlo Europass, evropský soubor dokladů, které mohou občané používat v celé Evropě za účelem lepšího zaznamenávání jejich kompetencí a kvalifikací, jejich uvádění a sdělování.

(14) V usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže ze dne 18. května 2006 ([6]) byly členské státy vyzvány, aby umožnily zjišťování kompetencí získaných prostřednictvím neformálního a informálního učení za účelem jejich uznání na trhu práce.

(15) Jako nástroj zajišťující transparentnost pro účastníky projektů financovaných programem „Mládež v akci“, zřízeným Evropským parlamentem a Radou v rozhodnutí č. 1719/2006/ES ([7]), byl vytvořen pas mládeže.

(16) V doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení ([8]) byly členské státy vyzvány, aby uvedly své vnitrostátní systémy kvalifikací do vztahu s evropským rámcem kvalifikací a aby podporovaly uznávání neformálního a informálního učení v souladu se společnými evropskými zásadami, které byly schváleny v květnu roku 2004.

(17) Evropský systém přenosu a akumulace kreditů (ECTS), vytvořený v roce 1989 v rámci programu Erasmus, uděluje kredity za formální učení na základě učebních výsledků a studijní zátěže a usnadňuje rovněž přiznávání kreditů na základě výsledků neformálního a informálního učení ze strany vysokoškolských institucí.

(18) V doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. června 2009 o zavedení evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy ([9]) se uvádí, že tento rámec by měl podpořit provádění společných evropských zásad identifikace a validace neformálního a informálního učení, a napomoci tím zlepšení vzájemného vztahu mezi vzděláváním, odbornou přípravou a zaměstnáním a propojení mezi formálním, neformálním a informálním učením.

([1]) Úř. věst. C 311, 19.12.2009, s. 1.
([2]) Úř. věst. C 372, 20.12.2011, s. 36.
([3]) Úř. věst. C 372, 20.12.2011, s. 1.
([4]) Úř. věst. C 13, 18.1.2003, s. 2.
([5]) Úř. věst. L 390, 31.12.2004, s. 6.
([6]) Úř. věst. C 168, 20.7.2006, s. 1.
([7]) Úř. věst. L 327, 24.11.2006, s. 30.
([8]) Úř. věst. C 111, 6.5.2008, s. 1.
([9]) Úř. věst. C 155, 8.7.2009, s. 1.

(19) Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. června 2009 ([1]) vytvořilo evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET), který se má používat pro přenos, uznávání a shromažďování výsledků učení jednotlivců dosažených ve formálním a případně v neformálním a informálním kontextu.

(20) Z konzultací ve formě internetového průzkumu, z diskusí v rámci příslušných politických subjektů a rovněž z rozmanitých činností vzájemného učení, do nichž se zapojili sociální partneři, vyplývá naprostá shoda, pokud jde o význam zviditelnění znalostí, dovedností a kompetencí získaných prostřednictvím životních a pracovních zkušeností, a široká podpora iniciativě Unie zaměřené na zlepšení politiky a postupů v oblasti uznávání v členských státech,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

1. S CÍLEM NABÍDNOUT JEDNOTLIVCŮM MOŽNOST PROKÁZAT, CO SE NAUČILI MIMO RÁMEC FORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÉ PŘÍPRAVY – VČETNĚ ZKUŠENOSTÍ ZÍSKANÝCH MOBILITOU – A VYUŽÍT TOHOTO UČENÍ V ZÁJMU SVÉ PROFESNÍ DRÁHY A DALŠÍHO UČENÍ, BY ČLENSKÉ STÁTY S NÁLEŽITÝM OHLEDEM NA ZÁSADU SUBSIDIARITY MĚLY:

1) Mít nejpozději v roce 2018 – podle okolností a zvláštních podmínek jednotlivých států a jak považují za vhodné – fungující režim uznávání neformálního a informálního učení, který jednotlivcům umožní:

a) dosáhnout uznání znalostí, dovedností a kompetencí, které si osvojili prostřednictvím neformálního a informálního učení a případně i prostřednictvím otevřených vzdělávacích zdrojů;

b) získat úplnou kvalifikaci, nebo případně částečnou kvalifikaci, na základě uznaných zkušeností získaných neformálním a informálním učením, aniž by byly dotčeny ostatní platné právní předpisy Unie, zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací ([2]).

Členské státy mohou v rámci svých režimů uznávání upřednostnit určité oblasti nebo odvětví v souladu se svými potřebami.

2) Do režimu uznávání neformálního a informálního učení vhodným způsobem zahrnout následující prvky a současně umožnit každému jednotlivci využít všech těchto prvků, samostatně nebo v určité kombinaci, v souladu s jeho potřebami:

a) ZJIŠTĚNÍ výsledků učení jednotlivce dosažených prostřednictvím neformálního a informálního učení,

b) ZAZNAMENÁNÍ výsledků učení jednotlivce dosažených prostřednictvím neformálního a informálního učení,

c) POSOUZENÍ výsledků učení jednotlivce dosažených prostřednictvím neformálního a informálního učení;

d) OSVĚDČENÍ výstupů tohoto posouzení výsledků učení jednotlivce dosažených prostřednictvím neformálního a informálního vzdělávání ve formě kvalifikace, nebo kreditů vedoucích ke kvalifikaci či jiným vhodným způsobem;

3) V režimech uznávání neformálního a informálního učení vhodným způsobem a s ohledem na vnitrostátní, regionální a místní, jakož i odvětvové potřeby a okolnosti uplatňovat tyto zásady:

a) postupy uznávání jsou napojeny na vnitrostátní rámce kvalifikací a jsou v souladu s evropským rámcem kvalifikací;

b) jednotlivcům a organizacím jsou k dispozici informace a pokyny týkající se možností a přínosů uznávání i příslušných postupů;

c) režimy uznávání jsou přínosné zejména pro znevýhodněné skupiny obyvatelstva, včetně osob, které jsou nezaměstnané, a osob, které jsou nezaměstnaností ohroženy, neboť uznání může zvýšit jejich zapojení do celoživotního učení a zlepšit jejich přístup na trh práce;

d) osoby, které jsou nezaměstnané nebo jsou nezaměstnaností ohroženy, mají v souladu s vnitrostátními právními předpisy a okolnostmi možnost absolvovat „posouzení dovedností“, jehož cílem je zjistit jejich znalosti, dovednosti a kompetence, a to v přiměřené lhůtě, nejlépe do šesti měsíců od zjištění této potřeby;

e) uznávání neformálního a informálního učení je podporováno vhodnými pokyny a poradenstvím a je snadno dostupné;

f) existují transparentní opatření k zajištění kvality v souladu se stávajícími rámci pro zajištění kvality, která podporují spolehlivé, platné a věrohodné metody a nástroje posuzování;

g) je zajištěn rozvoj odborné způsobilosti pracovníků podílejících se na procesu uznávání ve všech příslušných odvětvích;

h) kvalifikace, nebo případně částečné kvalifikace, získané uznáním zkušeností nabytých neformálním a informálním učením odpovídají schváleným standardům, které jsou shodné se standardy kvalifikací získaných prostřednictvím formálních vzdělávacích programů nebo rovnocenné těmto standardům;

i) k usnadnění zaznamenávání výsledků učení jsou propagovány nástroje Unie k zajištění transparentnosti, jako jsou rámec Europass a pas mládeže;

([1]) Úř. věst. C 155, 8.7.2009, s. 11.
([2]) Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22.

j) existuje součinnost mezi režimy uznávání a systémy kreditů, které se používají v systému formálního vzdělávání a odborné přípravy, jako např. ECTS a ECVET;

4) Prosazovat zapojení všech příslušných zúčastněných stran, jako jsou zaměstnavatelé, odborové svazy, obchodní, průmyslové a řemeslné komory, vnitrostátní subjekty podílející se na procesu uznávání odborných kvalifikací, služby zaměstnanosti, mládežnické organizace, pracovníci s mládeží, poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy a rovněž organizace občanské společnosti, do vývoje a zavádění prvků a zásad uvedených v bodech 1 až 4.

Na podporu zapojení do tohoto procesu by:

a) zaměstnavatelé, mládežnické organizace a organizace občanské společnosti měli propagovat a usnadňovat zjišťování a zaznamenávání výsledků učení získaných v rámci pracovní nebo dobrovolné činnosti, a to za pomoci příslušných nástrojů Unie k zajištění transparentnosti, jako jsou nástroje zavedené na základě rámce Europass a pasu mládeže;

b) poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy měli usnadňovat přístup k formálnímu vzdělávání a odborné přípravě na základě výsledků učení dosažených v neformálním a informálním prostředí a případně, je-li to možné, udělovat výjimky nebo kredity za náležité výsledky učení dosažené v tomto prostředí;

5) V souvislosti s režimy uznávání podporovat koordinaci mezi zúčastněnými stranami v odvětvích vzdělávání, odborné přípravy a mládeže, jakož i mezi zúčastněnými stranami v jiných souvisejících oblastech politiky.

2. ČLENSKÉ STÁTY A KOMISE BY MĚLY PŘIJMOUT TATO OPATŘENÍ:

a) Plnit toto doporučení prostřednictvím poradní skupiny pro evropský rámec kvalifikací zřízené doporučením Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení ([1]) (ERK) a případně do následných činností této poradní skupiny zapojit příslušné mládežnické organizace a zástupce odvětví dobrovolnictví;

b) Podávat zprávy o pokroku, jehož bylo dosaženo po přijetí tohoto doporučení, v rámci budoucích společných zpráv Rady a Komise předkládaných na základě strategického rámce „ET 2020“ a budoucích společných zpráv o mládeži v Evropské unii na základě obnoveného rámce pro evropskou spolupráci v oblasti mládeže;

c) Podporovat provádění tohoto doporučení využíváním odborné způsobilosti agentur Unie, především Cedefop, a podáváním zpráv o situaci, pokud jde o uznávání neformálního a informálního učení, v rámci výroční zprávy o rozvoji vnitrostátních rámců kvalifikací.

3. KOMISE BY MĚLA PŘIJMOUT TATO OPATŘENÍ:

a) Podporovat členské státy a zúčastněné strany prostřednictvím:

— usnadnění účinného vzájemného učení a výměny zkušeností a osvědčených postupů,

— pravidelného přezkumu evropských pokynů pro uznávání neformálního a informálního učení, a to na základě náležitých konzultací s členskými státy,

— pravidelného přezkumu evropského katalogu pro uznávání neformálního a informálního učení, a to ve spolupráci s členskými státy;

b) Zvážit před rokem 2018 – v konzultaci s členskými státy, jak je uvedeno v rozhodnutí č. 2241/2004/ES – na základě rámce Europass další rozvoj nástrojů, které by podpořily transparentnost uznaných výsledků učení získaných na základě zkušeností v rámci neformálního a informálního učení v celé Unii;

c) Zajistit ve spolupráci s členskými státy, aby program celoživotního učení, program Mládež v akci a – aniž jsou dotčena jednání o příštím víceletém finančním rámci – budoucí evropský program pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport a evropské strukturální fondy byly využívány k podpoře provádění tohoto doporučení;

d) Posoudit a vyhodnotit ve spolupráci s členskými státy a po konzultaci s dotčenými zúčastněnými stranami opatření přijatá v reakci na toto doporučení a do 31. prosince 2019 podat Radě zprávu o získaných zkušenostech a důsledcích pro budoucnost, v případě potřeby včetně možného přezkumu a revize tohoto doporučení.

V Bruselu dne 20. prosince 2012.

Za Radu

předseda

E. FLOURENTZOU

([1]) Úř. věst. C 111, 6.5.2008, s. 1.

PŘÍLOHA

DEFINICE

Pro účely tohoto doporučení se rozumí:

a) *Formálním učením* učení, které se uskutečňuje v organizovaném a strukturovaném prostředí věnovaném výhradně učení a zpravidla vede k přiznání kvalifikace, obvykle ve formě osvědčení nebo diplomu; zahrnuje systémy všeobecného vzdělávání, počátečního odborného vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání;

b) *Neformálním učením* učení, které se uskutečňuje prostřednictvím plánovaných činností (pokud jde o cíle učení, dobu učení), při nichž existuje určitá forma podpory při učení (např. vztah student-učitel); může zahrnovat programy ke zprostředkování pracovních dovedností, gramotnosti u dospělých a základního vzdělání pro osoby, které předčasně ukončily školní docházku; velmi častými případy neformálního učení jsou vnitropodnikové kurzy, jejichž prostřednictvím podniky zdokonalují a zvyšují dovednosti svých zaměstnanců, jako jsou dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií, strukturované elektronické učení (např. využívání otevřených vzdělávacích zdrojů) a kurzy pořádané organizacemi občanské společnosti pro jejich členy, jejich cílovou skupinu nebo pro širokou veřejnost;

c) *Informálním učením* učení, které je výsledkem každodenních činností souvisejících s prací, rodinou nebo volným časem a není organizováno nebo strukturováno, pokud jde o cíle a dobu učení či podporu při učení; může být z hlediska učící se osoby nezáměrné; k příkladům výsledků učení dosažených informálním učením patří dovednosti získané prostřednictvím životních a pracovních zkušeností, dovednosti v oblasti řízení projektů nebo informačních a komunikačních technologií získané v práci; jazykové znalosti a interkulturní dovednosti získané při pobytu v jiné zemi; dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií získané mimo zaměstnání, dovednosti získané při dobrovolné činnosti, kulturních činnostech, sportu, práci s mládeží nebo prostřednictvím činností v domácnosti (např. péče o dítě);

d) *Otevřenými vzdělávacími zdroji* digitální materiály nabízené zdarma a volně pedagogům a účastníkům vzdělávání a samostatného studia, kterých lze využít či opětovně využívat při výuce, učení a výzkumu; patří mezi ně učební obsah, softwarové nástroje sloužící k vytváření, používání a distribuci obsahu a prováděcí zdroje, jako například otevřené licence; tento pojem označuje rovněž akumulovaná digitální aktiva, která lze přizpůsobovat a která přinášejí užitek, aniž by ostatní uživatelé byli omezováni v možnosti jejich využívání;

e) *Ověřením dovedností* proces zaměřený na zjištění a rozbor znalostí, dovedností a kompetencí jednotlivce, včetně jeho předpokladů a motivace, s cílem vymezit cíl jeho kariéry nebo plán přesměrování jeho profesní dráhy nebo plán odborné přípravy; cílem ověření dovedností je pomoci jednotlivci při rozboru vývoje jeho profesní dráhy, samostatném posouzení jeho postavení v pracovním prostředí a při plánování profesní dráhy, nebo v některých případech příprava uznání výsledků neformálního a informálního učení;

f) *Kvalifikací* formální výsledek hodnocení a uznání, který je získán v okamžiku, kdy příslušný subjekt stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů;

g) *Výsledky učení* vyjádření toho, co učící se osoba zná, čemu rozumí a je schopna vykonávat po ukončení vzdělávacího procesu, a to z hlediska znalostí, dovedností a schopností;

h) *Vnitrostátním rámcem kvalifikací* nástroj pro klasifikaci kvalifikací podle souboru kritérií pro určité úrovně dosaženého vzdělání, jehož cílem je integrovat a koordinovat vnitrostátní podsystémy kvalifikací a zlepšovat transparentnost, přístupnost, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti;

i) *Uznáváním* proces, v jehož rámci pověřený subjekt na základě srovnávání s příslušným standardem potvrzuje, že jedinec dosáhl výsledků učení, který sestává z těchto čtyř různých fází:

   1) ZJIŠTĚNÍ konkrétních zkušeností jednotlivce prostřednictvím rozhovoru,

   2) ZAZNAMENÁNÍ s cílem zviditelnit zkušenosti jednotlivce,

   3) formální POSOUZENÍ těchto zkušeností a

   4) OSVĚDČENÍ o výsledcích posouzení, jež může vést k osvědčení částečné nebo úplné kvalifikace;

j) *Uznáním předchozího učení* uznání výsledků učení, jichž bylo dosaženo před podáním žádosti o uznání, a to jak v rámci formálního vzdělávání, tak v rámci neformálního nebo informálního učení.